

Vergaderjaar 2008–2009

31 924 VIII

**Jaarverslag en slotwet Ministerie van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschap 2008**

Nr. 4

MEMORIE VAN TOELICHTING

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL

Wetsartikelen 1 en 2

De begrotingsstaten die onderdeel uitmaken van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2008 wijzigingen aan te brengen in:

- a. de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap;
- b. de begrotingsstaat inzake de agentschappen van dit ministerie.

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
R. H. A. Plasterk

B. BEGROTINGSTOELICHTING SLOTWET

Met dit wetsvoorstel wordt voorgesteld de begroting van de verplichtingen te verhogen met € 552,4 miljoen. De uitgaven worden verlaagd met € 289,2 miljoen. De ontvangsten worden verhoogd met € 66,2 miljoen. De aansluiting van dit wetsvoorstel met de ontwerpbegroting en de vorige suppletoire begrotingen 2008 is als volgt:

Tabel 1.1: van ontwerpbegroting 2008 naar slotwet 2008 (bedragen x € 1 000)

	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
Stand ontwerpbegroting 2008	32 312 060	32 576 901	1 207 845
Nota van wijziging	193 400	202 100	–
Oorspronkelijk vastgestelde begroting 2008	32 505 460	32 779 001	1 207 845
Mutaties eerste suppletoire begroting 2008	1 957 139	1 925 608	855 643
Mutaties tweede suppletoire begroting 2008	2 856 143	317 333	– 6 859
Mutaties slotwet 2008 opgenomen in dit wetsvoorstel	552 367	– 289 183	66 245
Stand rekening 2008	37 871 109	34 732 795	2 122 874

Algemene toelichting op de mutaties

Begrotingsmutaties zijn onder te verdelen in technische en autonome mutaties.

Mutaties (bedragen x € 1 000)

	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
Technische mutaties	23 396	– 77 302	13 461
Autonome mutaties	528 971	– 211 881	52 784
Totaal slotwet 2008	552 367	– 289 183	66 245

Technische mutaties zijn boekhoudkundig van aard en ontstaan voornamelijk door bijstellingen uit de aanvullende posten van het ministerie van Financiën en door overboekingen van en naar andere departementen. Deze mutaties zijn voor het totaal van de rijksbegroting budgettair neutraal en worden in deze suppletoire begroting niet toegelicht. Autonome mutaties betreffen de mee- en tegenvallers. Deze worden per artikel toegelicht als de mutatie groter is dan € 2,2 miljoen. Als er geen mutaties groter dan € 2,2 miljoen zijn, hoeft dat niet per artikel apart te worden toegelicht.

De beleidsartikelen

Artikel 1: Primair onderwijs

Op artikel 1 worden de uitgaven verlaagd met € 52,9 miljoen (verhoging technische mutaties van € 1,9 miljoen en verlaging van de autonome mutaties van € 54,8 miljoen). De ontvangsten worden verhoogd met € 14,2 miljoen (autonome mutaties).

De autonome uitgavenmutaties groter dan € 2,2 miljoen:

- De met de scholen te verrekenen bedragen in verband met uitkeringen Ziektewet en Wet Arbeid en Zorg (vangnet zwangerschapsverlof) zijn € 5,9 miljoen lager dan geraamd.
- Op diverse niet-wettelijke budgetten is ca. € 5,5 miljoen niet tot besteding gekomen. Het betreft hier onder meer de budgetten voor projecten en – experimenten leerlinggebonden financiering (LGF), lerarenbeleid, segregatie en begin- en tussentoets.

- Op het beschikbare budget voor voor- en vroegschoolse educatie (VVE) heeft een overschrijding plaatsgevonden van ca. € 9,1 miljoen. Dit wordt veroorzaakt doordat de getroffen regeling niet in twee termijnen (2008 en 2009) is uitbetaald, maar in één termijn (2008).
- De doorrekening van de feitelijk bekostigde leerlingen inclusief groei en bijzondere bekostiging, leidt tot een mutatie van ca. – € 4,9 miljoen. Dit saldo betreft met name minder uitgaven voor de groeiregelingen BAO en WEC.
- De uitgaven voor de groei van het aantal plaatsen aan residentiële instellingen (inclusief Justitiële Jeugdinstellingen (JJI's)) liggen ca. € 4,4 miljoen lager dan geraamd.
- Het beschikbare enveloppebudget 2008 voor Passend Onderwijs van € 20 miljoen is niet volledig uitgeput. Reden hiervoor is dat de start van experimenten en veldinitiatieven meer tijd kost dan voorzien. Een bedrag van € 9 miljoen wordt doorgeschoven naar 2009.
- De doorrekening van de feitelijk bekostigde leerlingen (inclusief plaatsen, groei en bijzondere bekostiging) leidt tot minder uitgaven van ca. € 2,9 miljoen.
- De zorguitgaven zijn ca. € 14,1 miljoen respectievelijk € 2,3 miljoen lager uitgevallen dan geraamd op het personele artikel respectievelijk het materiële artikel. Deze afwijking betreft grotendeels een achterblijven van de uitgaven voor rugzakleerlingen ten opzichte van de raming.
- Op het stimuleringsbudget is ca. € 3,9 miljoen niet tot besteding gekomen. Dit betreft onder meer minder uitgaven voor het project train the trainers en voor de impuls opbrengstgerichte scholen.

De autonome ontvangstenmutaties groter dan € 2,2 miljoen:

- De ontvangsten voortvloeiend uit de controle en afrekening van Aanvragen Rijksvergoeding (AVR) en jaarrekeningen zijn € 5,3 miljoen hoger dan geraamd.
- Op de niet-wettelijke ontvangsten is ca. € 8,9 miljoen meer ontvangen dan geraamd. Een belangrijk onderdeel daarvan is de afrekening van de eerste fase van het project «op de rails» ter grootte van € 7,4 miljoen.

Artikel 3: Voortgezet Onderwijs

Op artikel 3 worden de uitgaven verlaagd met € 3,4 miljoen (technische mutaties € 0,5 miljoen en mutaties € 2,9 miljoen). De ontvangsten worden verhoogd met € 2,9 miljoen (verlaging technische mutaties van € 1,1 miljoen en verhoging autonome mutaties van € 4,0 miljoen).

De autonome uitgavenmutaties groter dan € 2,2 miljoen:

- Voor diverse budgetten is de realisatie hoger uitgevallen dan was voorzien. Het betreft de uitgaven voor projecten in het kader van de kwaliteit VO en nabetalings over voorgaande jaren voor een totaalbedrag van ca. € 6,5 miljoen.
- Gebleken is dat de scholen die voor het eerst in het schooljaar 2008/09 maatschappelijke stage aanbieden ten onrechte hiervoor niet de vergoeding per leerling hebben ontvangen. Het gaat om een bedrag van € 2,5 miljoen. De scholen ontvangen deze vergoeding in 2009.
- Bij de invoering van de gratis schoolboeken in het voortgezet onderwijs is onder andere een inschatting gemaakt van de invoeringskosten voor de jaren 2008 en verder. Met Financiën is toen afgesproken dat op basis van de realisatie over 2008 de niet-bestede middelen via een kasschuif naar latere jaren worden overgeboekt. Het gaat om een bedrag van € 2,8 miljoen dat naar 2009 en 2011 wordt overgeboekt voor resp. € 1,9 miljoen en € 0,9 miljoen.

De autonome ontvangstenmutatie groter dan € 2,2 miljoen:

- De gerealiseerde terugontvangsten op in voorgaande jaren verstrekte gelden zijn hoger dan was voorzien. Het betreft een bedrag van € 3,9 miljoen.

Artikel 4: Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie

Op artikel 4 worden de uitgaven verlaagd met € 2,6 miljoen en de ontvangsten verhoogd met € 2,4 miljoen. Het betreft autonome mutaties.

De autonome uitgavenmutaties groter dan € 2,2 miljoen:

- Voor het jaar 2008 en verder is geraamd hoeveel deelnemers gebruik maken van leerlinggebonden financiering (LGF). Gebleken is dat voor het studiejaar 2008/2009 meer geïndiceerde deelnemers met een handicap zijn ingestroomd dan verwacht.
- Eind 2008 heeft een herstelronde plaatsgevonden van de bekostiging, omdat een aantal instellingen eerder dat jaar een onjuiste vaststelling rijksbijdrage 2008 van Cfi hadden ontvangen.

De autonome ontvangstenmutatie groter dan € 2,2 miljoen:

- De ontvangsten zijn van uiteenlopende aard. Het betreft voornamelijk afrekeningen project leren en werken, afrekeningen jaarrekeningen en enige bestedingsplan activiteiten.

Artikel 5: Technocentra

Op artikel 5 worden de uitgaven verlaagd met € 12 000. Deze mutaties zijn bijna geheel technisch van aard. De ontvangsten worden verhoogd met € 17 000. Dit bedrag is geheel autonoom van aard.

Artikel 6: Hoger beroepsonderwijs

Op artikel 6 worden de uitgaven verhoogd met € 3,1 miljoen. Deze mutaties zijn bijna geheel technisch van aard. De ontvangsten worden verhoogd met € 2,3 (technische mutaties € 0,4 miljoen en autonome mutaties € 1,9 miljoen).

Artikel 7: Wetenschappelijk onderwijs

Op artikel 7 worden de uitgaven verlaagd met € 13,6 miljoen (technische mutaties € 9,4 miljoen en autonome mutaties € 4,2 miljoen). De ontvangsten worden verlaagd met € 8,7 (verlaging technische mutaties van € 9,4 miljoen en verhoging autonome mutaties van € 0,7 miljoen).

De autonome uitgavenmutaties groter dan € 2,2 miljoen:

- De rijksbijdrage 2007 en 2008 academische ziekenhuizen zijn in 2008 neerwaarts bijgesteld met € 4,1 miljoen als gevolg van de renteherzieningen voor de investeringsperioden 1996–1998 en 2006–2008.

Artikel 8: Internationaal onderwijsbeleid

Op artikel 8 worden de uitgaven verlaagd met € 0,3 miljoen. De mutaties zijn grotendeels autonome mutaties. De ontvangsten worden verhoogd met € 0,3 miljoen en geheel autonoom van aard.

Artikel 9: Arbeidsmarkt en personeelsbeleid

Op artikel 9 worden de uitgaven verlaagd met € 8,5 miljoen (technische mutaties € 3,2 miljoen en autonome mutaties € 5,3). De ontvangsten worden verhoogd met € 0,7 miljoen en zijn geheel autonoom van aard.

De autonome uitgavenmutaties groter dan € 2,2 miljoen:

- Onder de beleidsdoelstelling «een sterker beroep» is een bedrag van € 2,8 miljoen niet uitgegeven (ondermeer door het late publiceren van de regeling). Maatregelen om de aantrekkelijkheid van het beroep en de positie te versterken zijn zeer succesvol. Het aantal aanvragen in 2009 zal alleen nog maar toenemen en het beschikbare budget overtreffen.

Artikel 10: Informatie- en communicatietechnologie

Het begrotingsartikel Informatie- en communicatietechnologie als apart artikel is met ingang van de begroting 2008 opgeheven. Artikel 10 maakt vanaf 2008 onderdeel uit van artikel 3 Voortgezet onderwijs.

Artikel 11: Studiefinanciering

Op artikel 11 worden de uitgaven verlaagd met € 206,1 miljoen (technische mutaties € 62,6 miljoen en autonome mutaties € 143,5 miljoen). De relevante ontvangsten worden verhoogd met € 22,7 miljoen. De niet-relevante ontvangsten worden verhoogd met € 9,3 miljoen.

De autonome uitgavenmutaties groter dan € 2,2 miljoen:

- Een gedeelte van de vooruitbetaling van de OV-kaart, namelijk € 114,8 miljoen, kon in 2008 niet uitgevoerd worden en zal in 2009 worden betaald.
- De uitgaven basisbeurs zijn per saldo € 5,9 miljoen lager uitgevallen dan geraamd, voornamelijk in de bol (controleresultaten). Bij de aanvullende beurs zijn de uitgaven € 22,8 miljoen lager, waarvan € 13,5 miljoen bij de bol en € 9,3 miljoen bij het ho (voornamelijk door lager gebruik).
- De hogere uitgaven reisvoorziening van € 5,7 miljoen hebben vooral betrekking op de uitgaven op het onderdeel OV-kaart als prestatiebeurs, zowel in het ho als in de mbo (bol). Dit is vooral het gevolg van lager gebruik van de OV-kaart dan geraamd.
- De lagere relevante uitgaven van € 5,3 miljoen betreffen per saldo de (eventuele) omzetting van kortlopende schulden in een langlopende schuld. De hoogte van deze posten is afhankelijk van de controle-resultaten van de IB-Groep en het keuzegedrag van de studerenden met betrekking tot de wijze van aflossen van de hieruit ontstane schuld.

De autonome ontvangstenmutatie groter dan € 2,2 miljoen:

- De ontvangsten op kortlopende schulden zijn hoger dan geraamd als gevolg van de controleresultaten van de IB-Groep.

Artikel 12: Tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten

Op artikel 12 worden de uitgaven verlaagd met € 15,2 miljoen (verhoging technische mutaties € 1,8 miljoen en verlaging autonome mutaties € 17,0 miljoen). De ontvangsten worden verhoogd met € 6,3 miljoen. Dit bedrag is geheel autonoom van aard.

De autonome uitgavenmutatie groter dan € 2,2 miljoen:

- Bij de 1e suppletore wet 2008 werd een daling van de uitgaven tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten aan deelnemers vo en bol jonger dan 18 jaar voorzien. Deze daling van het gebruik van deze regeling heeft zich verder voortgezet.
- De realisatie uitgaven tegemoetkoming schoolkosten voor deelnemers in het vo van 18 jaar en ouder is lager dan geraamd door een lagere toename van het aantal gebruikers dan geraamd.

De autonome ontvangstenmutaties groter dan € 2,2 miljoen:

- De gerealiseerde ontvangsten zijn hoger dan geraamd als gevolg van de controleresultaten van de IB-Groep.

Artikel 13: Lesgelden

Op artikel 13 zijn de uitgaven nagenoeg gelijk gebleven. De ontvangsten worden verlaagd met € 10,7 miljoen en zijn geheel autonoom van aard.

De autonome ontvangstenmutatie groter dan € 2,2 miljoen:

- De ontvangsten aan lesgelden zijn lager dan geraamd, voornamelijk als gevolg van een lager aantal lesgeldplichtigen.

Artikel 14: Cultuur

Op artikel 14 worden de uitgaven verlaagd met € 2,1 miljoen (verhoging technische mutaties € 5,7 miljoen en verlaging autonome mutaties € 7,8 miljoen. Dit betreft een opeenstapeling van diverse autonome mutaties). De ontvangsten worden verhoogd met € 4,5 miljoen (verhoging technische mutaties € 5,4 miljoen en verlaging autonome mutaties € 0,9 miljoen).

Artikel 15: Media

Op artikel 15 worden de uitgaven verlaagd met € 0,1 miljoen. Het merendeel van de mutaties is technisch van aard. De ontvangsten worden verlaagd met € 8,8 miljoen (technische mutaties € 0,3 miljoen en autonome mutaties € 8,5 miljoen).

De autonome ontvangstenmutaties groter dan € 2,2 miljoen:

- Lagere ontvangsten dan geraamd als gevolg van betaalregelingen met diverse radio zenders.

Artikel 16: Onderzoek en wetenschapsbeleid

Op artikel 16 worden de uitgaven verlaagd met € 8,6 miljoen (technische mutaties € 8,2 miljoen en autonome mutaties € 0,4 miljoen). De ontvangsten worden verlaagd met € 6,7 miljoen (verlaging technische mutaties € 8,2 miljoen en verhoging autonome mutaties € 1,5 miljoen).

Artikel 24: Kinderopvang

Op artikel 24 worden de uitgaven verhoogd met € 40,2 miljoen. De mutaties zijn grotendeels van autonome aard. De relevante ontvangsten worden verhoogd met € 21,8 miljoen en de niet-relevante ontvangsten met € 17,9 miljoen.

De autonome uitgavenmutaties groter dan € 2,2 miljoen:

- Voor de toeslag kinderopvang zijn er extra uitgaven van € 54,9 miljoen.
- In 2008 zijn verplichtingen aangegaan voor subsidies in het kader van verhoging van de kwaliteit en uitbreiding capaciteit van kinderdagcentra en buitenschoolse opvang, die pas tot uitgaven (€ 14,5 miljoen) leiden in latere jaren.

De autonome ontvangstenmutaties groter dan € 2,2 miljoen:

- Als gevolg van terugvorderingen van de kinderopvangtoeslag over de jaren 2005 t/m 2007 zijn er in 2008 extra ontvangsten van € 20,8 miljoen.

Artikel 25: Emancipatie

Op artikel 25 worden de uitgaven verlaagd met € 1,4 miljoen (technische mutaties € 0,1 miljoen en autonome mutaties € 1,3 miljoen). De ontvangsten zijn nagenoeg gelijk gebleven.

Niet-beleidsartikelen

Artikel 17: Nominaal en onvoorzien

Artikel 17 dient als intermediair totdat de exacte verdeling over de betrokken artikelen bekend is. Op dit artikel worden dus geen feitelijke uitgaven verantwoord.

De ontvangsten worden verlaagd met € 3,9 miljoen (technische mutaties € 0,4 miljoen en autonome mutaties € 3,5 miljoen).

De autonome ontvangstenmutatie groter dan € 2,2 miljoen:

- Het betreft de verrekening van vorderingen op basis van de resultaten van het onderzoek door de Commissie Vervolgonderzoek Rekenschap. € 3,5 miljoen wordt doorgeschoven naar 2009. Ook in 2009 zullen nog vorderingen worden vereffend.

Artikel 18: Ministerie algemeen

Op artikel 18 worden de uitgaven verlaagd met € 15,2 miljoen (technische mutaties € 5,3 miljoen en autonome mutaties € 9,9 miljoen). De ontvangsten worden verlaagd met € 0,4 miljoen. Dit bedrag is geheel autonoom van aard.

De autonome uitgavenmutaties groter dan € 2,2 miljoen:

- In het SG-overleg is besloten om het aantal END-ers (Expert Nationale Detaché) uit te breiden. Voor OCW gaat het om een uitbreiding met 3 END-ers.
- Het project Digitalisering is in 2008 juridisch verplicht, echter heeft in de uitvoering vertraging opgelopen, waardoor betalingen in 2009 zullen plaatsvinden.
- Een ingestelde vordering van de huurkosten met organisatieonderdelen van OCW is in 2008 niet ontvangen en zal in 2009 verrekend worden.

Artikel 19: Inspecties

Op artikel 19 worden de uitgaven verlaagd met € 1,9 miljoen (verhoging technische mutaties € 0,2 miljoen en verlaging autonome mutaties € 2,1 miljoen). De ontvangsten zijn nagenoeg gelijk gebleven.

Artikel 20: Adviesraden

Op artikel 20 worden de uitgaven verlaagd met € 0,4 miljoen (technische mutaties € 0,2 miljoen en autonome mutaties € 0,2 miljoen). De ontvangsten zijn nagenoeg gelijk gebleven.